

Bohuslav Ečer v období 1. republiky: Cesta od komunistického hnutí k myšlenkám sociální demokracie a prosazování sociologického přístupu k právu

Jan Beránek

Univerzita Karlova, Právnická fakulta

Kontaktní e-mail: 98416841@cuni.cz

ORCID: 0000-0002-1866-9031

Bohuslav Ečer in the Period of the First Czechoslovak Republic: The Journey from the Communist Movement to the Ideas of Social Democracy and the Promotion of a Sociological Approach to Law

Abstract:

The presented paper examines the First Republic activities of Bohuslav Ečer, general of the judicial service, professor of international criminal law and well-known “Nazi hunter”. Ečer’s legal and political activities are examined, as well as his analysis of events on the international scene. Ečer’s political and legal views during the First Republic illustrate his character and personality traits and illuminate his actions during and after World War II.

Keywords: First Republic; Bohuslav Ečer; sociological approach to law; social democracy

Klíčová slova: První republika; Bohuslav Ečer; sociologický přístup k právu; sociální demokracie

DOI: 10.14712/2464689X.2024.5

Úvod

Generál justiční služby a profesor mezinárodního trestního práva Bohuslav Ečer se proslavil zejména kvůli své aktivitě v období II. světové války a po jejím konci. Díky své činnosti v Komisi Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinů, svému působení během zasedání Mezinárodního vojenského tribunálu i neúnavnému pronásledování protektorátních válečných zločinců získal zaslouženou pověst odborníka na otázky mezinárodního trestního práva a nesmiřitelného „lovce nacistů“. Jeho životem, zejména pak válečným a poválečným obdobím, se ve své obsáhlé monografii zabývá Michal Dudáš, kterému se podařilo doplnit do Ečerova životopisu dosud neznámé informace ze sklonku jeho života získané studiem svazku, který na generála justiční služby vedla StB pro účely připravovaného politického procesu Křepelka a spol.¹ Ečerova kariéra však nezačala až během II. světové války – již v období první republiky byl aktivní nejen jako právník, ale i jako regionální politik a glosátor dění na mezinárodní scéně. Právě v tomto období docházelo k formování Ečerových právních i politických názorů, které významným způsobem ovlivnily jeho pozdější činnost spjatou s vyšetřováním a trestáním zločinů dle mezinárodního práva.

Cílem předkládaného článku je představit Ečerovy prvorepublikové názory na právo a domácí i zahraniční politiku. Svě myšlenky, názory a postoje Ečer často publikoval prostřednictvím různých statí a zejména pak článků v levicovém brněnském týdeníku *Rovnost*, respektive *Rudá rovnost*. Tyto kratší texty pak představují hlavní pramen, ze kterého článek vychází. Článek je rozdělen do tří tematických celků, které se částečně prolínají: Ečer – právník, Ečer – politik, a Ečer – komentátor mezinárodního dění.

Bohuslav Ečer – právník

Bohuslav Ečer, rodák z Komárna u Kelče, svou právníckou kariéru zahájil studiem práva ve Vídni, které započalo v roce 1911.² Již v tomto období byl aktivním přispěvatelem několika moravských lokálních periodik. V těchto raných člancích se již objevují některé zásadní osobnostní rysy, které je možno sledovat i v pozdějším Ečerově životě. Jde zejména o inklinaci k sociálnímu zákonodárství a sociálně demokratické politice obecně, a naopak zakořeněný odpor k důstojnickým a militárním kruhům, který se nejvíce projevil v článku nazvaném *Orgie v Kroměříži*.³ Právníckou fakultu Ečer vystudoval až po skončení I. světové války, jelikož během ozbrojeného konfliktu byl povolán do armády a studia musel přerušit. Svě vzdělávání dokončil na Univerzitě Karlově v Praze, kde roku 1920 získal doktorský titul.⁴ Po studiu se Ečer přesunuje do Brna, kde později zakládá samostatnou advokátní praxi a specializuje se na trestní právo.⁵

¹ DUDÁŠ, M. *Bohuslav Ečer: český lovec nacistů*. Praha: Academia, 2019, 233 s.

² Ečer se navzdory zděděné nedůvěře k německy mluvícím národnostem rozhodl pro Vídeň místo Prahy zejména z ekonomických a rodinných důvodů. Ve Vídni totiž bydlela část jeho příbuzenstva a doprava z Moravy do rakouské metropole byla levnější. Viz: EČER, B. – CENEK, E. *Jak jsem je stíhal*. Praha: Naše Vojsko, 1946, s. 14–15.

³ Text byl zdrcující kritikou poměrů v kroměřížské vojenské posádce, kde mělo ze strany rakouských důstojníků docházet k zneužívání mladistvých dívek. Text vzbudil velkou pozornost i na politické scéně a odstartoval oficiální vyšetřování celé záležitosti. Viz: *Tamtéž*, s. 15–16.

⁴ *Tamtéž*, s. 19.

⁵ *Tamtéž*.

Významným milníkem v Ečerově kariéře se stal proces s Hildegartou Hanikovou z roku 1924. Haniková byla viněna z toho, že spolu se svou matkou zosnovala vraždu svého manžela, kapitána československé armády Karla Haniky.⁶ Haniková měla dle obžaloby opatřit vražednou zbraň a zároveň přesvědčit vlastního bratrance, Jana Veselého, ke spáchání vraždy pomocí falešného tvrzení o domnělém fyzickém týrání ze strany manžela.⁷ V mediálně sledovaném procesu byla Haniková, v době řízení těhotná, odsouzena k trestu smrti, který byl však v důsledku podaných opravných prostředků a žádostí o milost postupně zmírňován. V roce 1927 měla být Haniková dokonce podmínečně propuštěna, avšak ještě než k tomu došlo, zemřela ve vězení na tuberkulózu.⁸

Bohuslav Ečer sice v procesu s Hanikovou přímo nevystupoval, avšak zapojil se do odborné a společenské diskuze, kterou sledovaný proces rozpoutal, prostřednictvím statě *O vině individuální a kolektivní* zveřejněné spolu s dalším textem věnujícím se procesu v publikaci *Vina a mravnost: K procesu s Hildou Hanikovou*. Ečer ve svém textu částečně předbíhá svou dobu, když tvrdí, že pachatel se nerodí jako zločinec, ani se jím nestává vlastní zásluhou, ale je formován společností, ve které se pohybuje.⁹ Ečer se tak vlastně přihlašuje k modernímu sociologickému přístupu k právu. Svou teorii aplikuje na řešení případ s tím, že buržoázní důstojnické kruhy, ve kterých se manželé Hanikovi pohybovali, se vyznačovaly mimořádnou pudovostí, amorálností a absencí smyslu pro povinnost, a toto prostředí zásadním způsobem ovlivnilo uvažování a způsoby mladé a nezkušené Hanikové, která pocházela z nižších sociálních vrstev.¹⁰ I na tomto příkladu lze demonstrovat Ečerovu neskrývanou nechuť k armádnímu důstojnickému prostředí.

Ve vztahu k samotné pachatelce Ečer konstatuje, že rozumí její touze po svobodě a úniku z nenaplněného života, avšak odmítá extrémní prostředky, které zvolila. Zároveň dodává, že to, že Haniková zvolila k vyřešení svých problémů úkladnou vraždu, je opět výsledkem působení společnosti, ve které se nacházela.¹¹ Autor se v této své rané práci rovněž pozastavuje nad tím, zda v soudobém právu skutečně funguje retributivní a preventivní funkce trestu a dochází k závěru, že pouhým potrestáním individuálního pachatele nikdy nemůže dojít k naplnění těchto účelů, pokud zločin vyvěrá ze samotné společnosti, z jejího nastavení a fungování.¹²

Není bez zajímavosti, že přesvědčení o rozhodujícím vlivu společnosti na páchání individuálních zločinů si Ečer uchoval po dobu celé své advokátské praxe a později jej formuloval i ve vztahu k nacistickým zvěrstvům. Například při hodnocení tzv. Charkovského procesu, prvního řízení, ve kterém sovětské trestní orgány soudily německé válečné zločince, konstatoval, že: „Německé zločiny v Sovětském svazu a v jiných zemích nejsou izolované činy jednotlivců. Jsou to činy národa, který byl zachvácen mravní a duchovní epidemií, hromadnou zločinností, zvanou nacismus či hitlerismus.“¹³ Důraz

⁶ JEDLIČKA, M. Hildegarta Cecílie Haniková In: *Kriminalistika.eu* [online]. 1999 [cit. 2023-09-14]. Dostupné na: <<https://kriminalistika.eu/muzeumzla/hanikova/hanikova.html>>

⁷ *Tamtéž*.

⁸ *Tamtéž*.

⁹ EČER, B. O vině individuální a kolektivní. In: BURIAN, V. – EČER, B. *Vina a Mravnost: K procesu s Hildou Hanikovou*. Brno: Josef Pospíšil, 1924, s. 36–37.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 39–42.

¹¹ *Tamtéž*, s. 43–45.

¹² *Tamtéž*, s. 36–37.

¹³ EČER, B. The Lessons of the Kharkov Trial. In: EČER – CENEK, *op. cit.*, s. 157.

na sociologickou stránku kriminality do určité míry objasňuje některé aspekty Ečerova přístupu k mezinárodnímu právu trestnímu, zejména pak důraz na edukativnost procesů s válečnými zločinci a nesmlouvavost ve vztahu k celému zločinnému systému a všem osobám v něm zapojených.

Kromě trestního práva se Ečer rovněž zabýval otázkami souvisejícími s pracovním právem a právem sociálního zabezpečení. Kromě právní praxe se těmto oblastem věnoval i na stránkách tisku, přičemž v jeho textech se jasně projevovalo jeho levicové sociální smýšlení. Impulsem pro Ečerovo veřejné zapojení se do debat o sociálních právech byly události z jara 1928, doby, kdy se projednával vládní návrh reformy sociálního pojištění, který mimo jiné předpokládal omezení zastoupení pojištěnců v orgánech pojišťovny a zavedení parity zaměstnavatelů a zaměstnanců v těchto orgánech.¹⁴ Ečer jako velký zastánce konceptu sociálního pojištění a jeho rozšiřování považoval za inspirativní mohutné protesty dělnictva proti reformě, které se odehrály v Praze, Brně a dalších větších městech. V tomto ohledu zvláště vyzdvíhal roli odborových svazů a poukazoval na to, že na rozdíl od politických stran dokázaly sjednotit levicovou politickou scénu.¹⁵ Motiv sjednocené levice (a později, v období nástupu fašismu, i sjednocených demokratických stran obecně) se opakovaně objevoval v Ečerových textech a politických programech jako ideální stav, kterého by mělo být dosaženo. V návaznosti na tyto události vydal Ečer v Rudé rovnosti další text, ve kterém varoval před dalšími útoky na dosažená práva dělníků. Tyto útoky demonstroval na některých případech prolamování osmihodinové pracovní doby a upozorňoval na postupné změny v judikatuře Nejvyššího soudu týkající se výše zvláštní odměny za práci přesčas, které byly pro dělníky negativní.¹⁶

Na text, ve kterém byla mimo jiné rozebírána judikatura Nejvyššího soudu a který byl patrně zamýšlen jako jednorázový, navázaly další příspěvky zabývající se aktuální normotvorbou a judikaturou v oblasti sociálních práv a advokát se stal poměrně pravidelným příspěvatelem do rubriky Dělnické právo. Kromě práce přesčas se Ečer v této rubrice věnoval například legislativě v oblasti zaopatření přestárlých osob nezajištěných prostředky ze sociálního pojištění¹⁷ či zvyšování nájemného dle zákona o ochraně nájemníků.¹⁸ V obsáhlejších textech, které se dostaly na titulní stránku Rudé rovnosti, se pak

¹⁴ WINTER, L. Vývoj našeho zákona o nemocenském pojištění dělnickém. In: JOHANIS, V. (ed.). *Vývoj sociálního pojištění u nás a v cizině*. Praha: Ústřední svaz nemocenských pojišťoven, 1928, s. 16–17.

¹⁵ Idealizovaný obraz jednotných odborů však Ečer již po roce ztratil a začal upozorňovat, že i tyto organizace kvůli roztržičnosti tahají při jednání s dobře sjednocenými zaměstnavateli za kratší provaz. Viz: EČER, B. Jednotná fronta v boji o sociální pojištění. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 4, s. 1.

EČER, B. Racionalisace a zákonná ochrana práce. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 16, s. 1.

¹⁶ EČER, B. V útoku se pokračuje. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 5, s. 1.

¹⁷ Návrh tohoto předpisu Ečer kritizoval zejména kvůli ustanovení požadujícím po osobách starších 65 let příležitostnou těžkou manuální práci pro přiznání nároku na dávku. Viz: EČER, B. Návrh zákona na zaopatření přestárlých. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 41, s. 4.

¹⁸ EČER, B. Zvýšení nájemného od 1. ledna 1929. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 1, s. 6.

Ečer věnoval otázkám kolektivního pracovního práva řešeným obecnými a rozhodčími soudy.¹⁹

Výše uvedené texty ukazují poměrně úzké propojení až prolínání dvou Ečerových rolí – právníka a politika. Díky výborné znalosti judikatury ze své advokátní praxe dokázal poukazovat na aktuální témata řešená v dělnických kruzích a umně je zapojovat do vlastní politické agendy. I v oblasti pracovního práva a práva sociálního zabezpečení se objevuje pro Ečera typická snaha nepozorovat právo jako izolovaný jev, ale naopak se zaměřovat především na jeho dopady a působení ve společnosti. I z tohoto důvodu se Ečer v jednom ze svých textů vyjadřuje nezvykle pochvalně o novém trestním zákoně Ruské sovětské federativní socialistické federace z roku 1927, ačkoliv je jinak k dění v Sovětském svazu spíše kritický.

Ečer se v souvislosti se sovětským trestním právem pozitivně zmiňuje zvláště o zásadě trestní sankce jako prostředku ochrany společnosti, který nahrazuje dle Ečerova názoru již překonanou funkci trestu jako odplaty. Oceňuje pak zejména to, že sovětské trestní právo posuzuje reálnou obecnou nebezpečnost činu, bez které nemůže být čin trestný, a neomezuje se pouze na teoretickou literu zákona. Upozorňuje i na to, že klasický trest v sovětském trestním právu nahrazuje jakési opatření sociální povahy, i když tento pojmový odklon vnímá spíše v rovině teoretické, než praktické. Pozitivně pak vnímá i to, že příslušnost k rolnické či dělnické třídě již dle litery zákona není polehčující okolností. Poslední klad pak Ečer vidí v tom, že nový trestní předpis je přesnější a na rozdíl od dřívějšího zákona neumožňuje více výkladů.²⁰

Smutnou ironií osudu je, že Ečer píše o výhodách a pokrokovosti sovětského práva při příležitosti zahájení tzv. Šachtinského procesu, jednoho z prvních stalinských politických procesů namířeném proti důlním inženýrům a technikům.²¹ V daném případě jde však spíše o Ečerovu nezkušenost a neznalost reálných poměrů v Sovětském svazu a fungování práva v něm, než o nekritickou adoraci sovětského systému. V pozdějších textech je již k sovětskému právnímu modelu zdrženlivější a spíše ho nekomentuje.

Bohuslav Ečer – politik

Ečerova politická kariéra v meziválečném období byla poměrně pestrá a bouřlivá. Ještě před I. světovou válkou se stal členem Československé sociálně demokratické strany dělnické, avšak po rozkolu v této straně přešel do odštěpením nově vzniklé Komunistické strany Československa.²² Již na ustavujícím sjezdu KSC se však Ečer poměrně ostře

¹⁹ EČER, *Racionalisace a zákonná ochrana práce*, s. 1.

EČER, B. Kapitalisté porušují zákon o závodních výborech. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opoice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 17, s. 1.

²⁰ EČER, B. Ku procesu třiapadesáti (začátek). *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opoice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 13, s. 2.

EČER, B. Ku procesu třiapadesáti (pokračování). *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opoice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 15, s. 1–2.

EČER, B. Ku procesu třiapadesáti (dokončení). *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opoice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 16, s. 7.

²¹ LENOE, M. E. *Closer to the Masses: Stalinist Culture, Social Revolution, and Soviet Newspapers*. Cambridge: Harvard University Press, 2004, s. 93–96.

²² TOMEŠ, J. EČER Bohuslav 31. 7. 1893 – 14. 3. 1954. In: VOŠÁHLÍKOVÁ, P. a kol. *Biografický slovník českých zemí, sešit 15 (Dvořák – Enz)*. Praha: Libri – Historický ústav, 2012, s. 520–521.

vymezil proti budoucímu předsedovi komunistické strany Bohumíru Šmeralovi a vyslovil obavu, že jeho předsednictví může být pro dělnictvo zklamáním.²³ Značná míra nespokojenosti s vedením KSČ je pro Ečera a brněnské křídlo strany formované kolem něj typická i v následujících letech. Tato kritika kulminuje v roce 1925 vydáním dokumentu nazvaného *Vnitřní nesnáze KSČ* známého spíše jako *Brněnské memorandum*. V tomto dokumentu Ečer a další členové brněnské komunistické buňky vystoupili proti vyloučení Josefa Bubníka z KSČ, proti diskriminaci brněnských členů s vysokoškolským vzděláním při sestavování delegací v rámci Kominterny a proti nastupující bolševizaci strany obecně.²⁴ V návaznosti na tento text byl Ečer a další spolusignatáři obviněni z podpory menševismu a trockismu a ocitli se na okraji strany a začínají se titulovat jako brněnská komunistická opozice.²⁵

Samotnou KSČ Ečer opouští za nejasných okolností v roce 1928. Na povaze definitivního Ečerova rozkolu s KSČ nepanuje obecná shoda. Dle jedné varianty byl Ečer ze strany vyloučen, dle jiné ji opustil na vlastní žádost kvůli trvajícím neshodám, odklonu od demokratických vnitřních procesů a nedostatečné reakci na rostoucí nebezpečí fašismu.²⁶ Na konci 20. let se pak Ečer, ačkoliv se stále hlásí k myšlenkám komunistické opozice, vrací do struktur sociální demokracie a prosazuje vznik širší demokratické levicové platformy.²⁷

Ečerova politická kariéra i přes výše zmíněná vystoupení na celostátních sjezdech se zaměřovala především na brněnskou komunální politiku. Od roku 1924 byl členem brněnského městského zastupitelstva a od roku 1935 rovněž druhým náměstkem starosty města Brna.²⁸ Na celostátní politické pole pak vstoupil až na konci období první republiky, když byl v roce 1937 zvolen členem ústředního výkonného výboru Československé sociálně demokratické strany dělnické.²⁹

Bližší informace o Ečerově politických názorech a jejich formování můžeme zjistit opět pomocí autorských článků v brněnském časopise *Rudá rovnost*. Svěbytnou argumentační ekvilibristiku předvedl advokát a pozdější profesor mezinárodního práva trestního v případě úplatkářské kauzy poslance Národního shromáždění za Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou Albína Chalupy. Ečer v komentáři k tomuto případu tvrdí, že Chalupova korupce není korupcí socialistickou, nýbrž korupcí, která má svůj původ v buržoazním prostředí, které podobné jednání legitimuje.³⁰ Ečer dále tvrdí, že pokud se dotčená levicová strana, v tomto případě sociální demokracie, proti takovému jednání

²³ *Protokoly ustavujícího a slučovacího sjezdu KSČ, 14.–16. května 1921, 30. října – 2. listopadu 1921*. Praha: Svoboda, 1981, s. 168–169

²⁴ Vnitřní nesnáze KSČ. *Komunistická revue, svazek 2*, 1925, roč. 2, č. 10, s. 296–308.

²⁵ Nejde však o hnutí, které se formuje v roce 1929 v návaznosti na výsledky 5. stranického sjezdu a vzestup křídla Klementa Gottwalda, brněnská skupina však po určitý čas byla součástí této širší opoziční platformy.

²⁶ DUDÁŠ, *op. cit.*, s. 23–24.

²⁷ ANEV, P. Komunistická opozice 1929–1932: Bílé místo v dějinách KSČ. *Paměť a dějiny*, 2019, roč. 13, č. 4, s. 70–71.

²⁸ TOMEŠ, *op. cit.*, s. 520.

²⁹ *Tamtéž*.

³⁰ EČER, B. K případu Albína Chalupy. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 10, s. 1–2.

jednoznačně vymezí, může ji to v očích voličů naopak posílit, přičemž jako pozitivní příklad podobného postupu uvádí opět značně nešťastně výše zmíněný Šachtinský proces.³¹

Pomocí textů v Rudé rovnosti se dají rovněž poměrně dobře zrekonstruovat některé aspekty sporu s oficiálním vedením KSČ. V roce 1928 tak Ečer spekuluje o tom, že tehdejší brněnské vedení komunistické strany se spojilo se členy vládních pravicových stran a využívá státního a policejního aparátu k potlačení opozice v rámci strany.³² Toto poněkud fantaskní obvinění vzniká v období, kdy se stranické vedení vyjadřuje o skupině kolem Ečera podobně nevybíravě a hovoří o „osobách na Švehlově výplatní pásce“ a zároveň dochází k zabavování celého nákladu Rudé rovnosti a zadržování jejich hlavních představitelů, přičemž Ečer tyto patrně nesouvisející události spojuje.³³ Ečer svůj názor rozvádí později, když tvrdí, že policie má ve vedení KSČ své důvěrníky a špicly, přičemž toto tvrzení dokládá tím, že je policie příliš přesně informována o naplánovaných protestních akcích strany.³⁴ Zároveň tvrdí, že vedení strany svým politikařením ztratilo podporu dělnických mas a vede KSČ k úpadku.³⁵

Velmi zajímavým prvkem jsou Ečerem vyslovené požadavky na budoucí fungování strany. Připouští, že rebelující členové strany nemají jednotnou politickou linii, přičemž někteří z členů opozice zastávají trockismus a jiní stojí proti němu. Zároveň však tvrdí, že v první fázi reformování strany není jednotná politická linie naprostou nezbytností a důraz by měl být spíše kladen na zajištění funkčního systému vnitrostranické demokracie.³⁶ Z Ečerových textů jednoznačně vyplývá, že požadavek na vnitřní demokratickou strukturu strany je pro něj zcela esenciální. Tuto Ečerovu celoživotní zásadu lze vnímat jako jednu z hlavních příčin jeho pozdějšího definitivního zprětrhání vazeb s KSČ i rostoucího rozčarování z dění v Sovětském svazu.

Ani změny ve vedení komunistické strany z roku 1929 neznamenalý obrát v Ečerově kritice, spíše naopak. V článku z listopadu 1929 reaguje na útok, který byl na jeho osobu veden prostřednictvím textu v týdeníku Dělnická rovnost. Ečer na tento článek, který ho obviňoval z toho, že jeho advokátní kancelář vedla exekuci na zaplacení tiskového sporu proti dvěma dělníkům, reagoval jednak žalobou, a zároveň na stránkách Rovnosti předložil svědectví dotčených dělníků, kteří vypověděli, že k tomu, aby celou věc dovedli do krajnosti a zveličili, je navedl redaktor Richard Slánský, mladší bratr Rudolfa Slánského, který byl v této době vedoucím tajemníkem v kraje Praha a členem ÚV KSČ.³⁷

Kromě sporů s celorepublikovým a brněnským vedením KSČ byla Ečerova komunální politická kariéra ve znamení častých pŕetek se zástupci politických stran reprezentujících německou menšinu. Ve svých pamětech pak generál justiční služby vzpomíná, že němečtí

³¹ Tamtéž.

³² EČER, B. Konfiskacemi a policejními prohlídkami proti opozici. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 17, s. 1.

³³ Tamtéž.

³⁴ EČER, B. Likvidátoři KSČ. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 18, s. 1.

³⁵ Tamtéž.

EČER, B. Jaké jsou příčiny a cíle naší akce? *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 1, s. 1.

³⁶ EČER, B. Pro organizační soustředění opozice v KSČ. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 2, s. 1.

³⁷ EČER, B. Sensace „Dělnické rovnosti“. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 54, s. 2–3.

zastupitelé ochromovali činnost brněnského městského zastupitelstva, přičemž jejich aktivity rostla souběžně se vzestupem národních socialistů v Německu a posilováním pozic Henleinovy Sudetoněmecké strany (SdP) v Československu.³⁸ Boj proti fašismu se stává tématem, které Ečer v průběhu 30. let opakovaně akcentuje. Obava z rostoucího vlivu nacistů a fašistů na mezinárodní i domácí politické scéně ho vede k opatrné podpoře členství sociální demokracie ve vládní koalici,³⁹ a později i k návrhům možné hlubší spolupráce se stranami stojícími na opačné straně politického spektra. Na konci roku 1934 tak přichází s textem, ve kterém se odklání od svých dřívějších radikálnějších názorů a konstatuje, že s ohledem na dobové události ohrožující samotný demokratický systém již nestačí pouhé vytvoření jednotné marxistické fronty.⁴⁰ Dle Ečera by bylo žádoucí povznést se nad stranické půtky a vytvořit širokou republikánsko-demokratickou protifašistickou koalici, která by kromě levicových stran sdružovala i strany středové a středopravicové, například lidovce, či dokonce agrárníky.⁴¹ Ečer tímto článkem prokazuje své realistické hodnocení aktuální domácí situace a politickou předvídatost. Výše zmíněný text však nelze vnímat jako opuštění jeho prodělnických levicových pozic, které se ostatně nadále projevují v jeho komunální politické činnosti, ale spíše jako obecný apel směřující zejména k stranickým špičkám Československa.

Pokud Ečer připouštěl a podporoval možnost spolupráce demokratických československých stran, ostře se stavěl proti jakékoliv spolupráci s SdP. Jeho poslední významnější předválečný text se tak věnoval drtivé kritice postupu, který v novoročním projevu navrhl předseda Agrární strany Rudolf Beran, dle kterého měl být s SdP veden kompromisní dialog a do vládní struktury měli být zapojeni i zástupci Národního sjednocení a Hlinkovy slovenské ľudové strany a v konečném důsledku tak měla vznikat koalice na pravicovém půdorysu. Ečer v textu *Pana poslance Berana nebezpečné torpédo* z ledna 1938 upozorňuje, že účast zástupců Národního sjednocení povede k vyostření sociálních nepokojů v zemi, a že Hlinkova slovenská ľudová strana bude ve vládě prosazovat své požadavky a zájmy i za cenu markantního oslabení Československé republiky jako

³⁸ EČER – CENEK, *op. cit.*, s. 19.

³⁹ Ečer se domnívá, že účast ve vládě nemusí být nutně ku prospěchu šíření socialistických ideálů, ale zároveň tvrdí, že je důležitá pro zachování funkční demokracie v Československu, jejíž udržení Ečer vzhledem k aktuální světové i domácí politické situaci považuje za stěžejní. EČER, B. Účast socialistů ve vládě, problém demokracie a jednotné fronty. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 59, s. 5.

⁴⁰ Sjednocením levice se Ečer ve svých textech zabýval hlavně na přelomu 20. a 30. let. Jeho hlavním argumentem bylo, že fragmentace levicových sil je luxusem, který si není možné dovolit, přičemž se odvolával na sjednocení rakouských socialistických sil v Hainfeldu v roce 1888. Viz například: EČER, B. Hainfeld, část III – poučení z Hainfeldu. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 4, s. 3–4. EČER, B. Sjednocení komunistické opovice. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 56, s. 1.

EČER, B. Sjednocení kapitalistické třídy, ofensiva reakce a nutnost společné obrany dělnické třídy. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 39, s. 6.

EČER, B. Manifestace tvůrčí síly, kulturního pokroku a sjednocení třídního socialismu. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 57, s. 1.

⁴¹ Tento text vychází již v sociálně-demokratickém časopise *Rovnost*, na jehož stránkách začali publikovat kromě Ečera i další dřívější přispěvatelé *Rudé rovnosti*. Viz: EČER, B. Do roku, který rozhodne o osudu Evropy. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 52, s. 1.

celku.⁴² Jakoukoliv dohodu s Henleinem, či dokonce účast SdP ve vládě pak Ečer apriori odmítal a upozorňoval na to, že jakákoliv obdobná dohoda bude stejně podléhat schválení Adolfa Hitlera, že vládní angažmá SdP by umožnilo nacistům přímo ovlivňovat československou politiku a ohrožovat celistvost státu, a že jakékoliv garance státní nezávislosti, které Henlein nebo Hitler nabídne, nemají jakoukoliv výpovědní hodnotu a nelze jim, vzhledem k dřívějším činům obou jmenovaných, jakkoliv důvěřovat.⁴³ Nelze pominout, že i tento text částečně vychází z Ečerova levicového politického přesvědčení, nicméně i přes toto zatížení jde o střízlivý odhad budoucího vývoje vycházející z předchozích zkušeností se zmiňovanými stranami a Ečer tak opětovně dokazuje velký politický přehled a prozíravost.

Jak již bylo naznačeno, Ečerův komunální politický program se zaměřoval zejména na sociální témata trápící Brno, přičemž na tomto nic nezměnil ani jeho návrat do sociální demokracie, ani jeho větší důraz na globální téma rozmachu fašismu ve 30. letech. Jako hlavní témata se v jeho kampaních objevovaly boj s nezaměstnaností a bytovou krizí a snaha o restrukturalizaci a zefektivnění obecní správy a samosprávy.⁴⁴

Obecně lze z Ečerovy politické kariéry vyčíst dvě základní charakteristiky. Na jedné straně je to již zmíněná oddanost myšlenkám sociální spravedlnosti a posílení postavení dělnictva. Zároveň je však z jeho textů možné vyčíst i hlubokou úctu a oddanost demokracii, přičemž, jak se ukázalo v některých vypjatých okamžicích, ochrana demokracie byla takřka jedinou hodnotou, která dokázala pozastavit Ečerovo poměrně radikální prosazování levicové politiky a na čas ho usmířit s politickými oponenty ze středových a pravico- vých politických stran.

Bohuslav Ečer – komentátor mezinárodního dění

Bohuslav Ečer se ve svých novinových a časopiseckých textech nezabýval pouze právem, judikaturou a domácí politikou. Čile sledoval a glosoval mezinárodní dění, přičemž v popředí jeho zájmu nepřekvapivě stál Sovětský svaz, jehož politický vývoj sledoval s velkým zájmem kvůli svým vlastním levicovým názorům, a nacistické Německo a fašistická Itálie, které vnímal jako existenční hrozby pro Československo i evropské demokratické uspořádání.

Na rozdíl od jiných představitelů socialistických stran nevnímal Ečer dění v Sovětském svazu výlučně nekriticky. Častým terčem jeho kritiky se stal Nikolaj Ivanovič Bucharin, kterému vyčítal, že na sjezdech a zasedáních Kominterny nevybíravě útočí na sociální demokraty, označuje je za vědomé či nevědomé agenty imperialismu a vráží tak klín mezi komunisty a sociální demokracii.⁴⁵ Kritika Bucharina a jeho vyjádření patrně měla původ

⁴² EČER, B. Pana poslance Berana nebezpečné torpédo. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1938, roč. 47, č. 2, s. 1.

⁴³ *Tamtéž*.

⁴⁴ EČER, B. Bytová nouze ve Velkém Brně. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické oposice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 34, s. 1–2.

EČER, B. Plníme svůj program na brněnské radnici. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1936, roč. 45, č. 10, s. 1.

EČER, B. Dělnictvo a samospráva. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1937, roč. 46, č. 37, s. 2.

⁴⁵ EČER, B. Prospěje usnesení VI. sjezdu Komunistické internacionály Sovětskému svazu? *Rudá rovnost: Týdeník komunistické oposice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 22, s. 1.

v již zmíněném Ečerově přesvědčení o nutnosti spolupráce a budoucího sjednocení všech levicových stran napříč politickým spektrem.

Ečer zároveň usiloval o úzkou spolupráci všech evropských levicových stran, která by ve jménu prospěchu dělnictva překonávala státní hranice. Z těchto pozic proto kritizoval diplomatickou návštěvu afghánského krále Amanulláha v Sovětském svazu. Snahu navázat užší diplomatické styky s králem, tedy ze své podstaty představitelem imperialismu, vnímal jako zpronevření se myšlence boje za světovou sociální revoluci. Sovětský svaz podle něj upřednostnil své vlastní individualistické zájmy na proražení mezinárodní izolace před zájmy celosvětového dělnictva.⁴⁶ Zvlášť zavrženíhodné podle něj byly snahy vykreslit afghánského krále jako revolucionáře. Dle Ečerova názoru byl: „každý, kdo věří v revoluční poslání kteréhokoliv krále, beznadějným idiotem a kdo v to nevěří, a přesto to hlásá, politickým podvodníkem.“⁴⁷ Ečerova nezvykle ostrá kritika vycházela i z tehdejšího postavení Lva Davidoviče Trockého, který se nacházel v exilu v kazašském Almaty. Ečer dával tento nucený exil Leninova blízkého spolupracovníka do kontrastu se slavnostmi a opulentními hostinami pořádanými na počest krále Amanulláha.⁴⁸

Ečerův vztah k Trockému byl pozoruhodný a poměrně dobře demonstroval povahu budoucího generála justiční služby. Ečer neměl na Lva Davidoviče Trockého žádné vazby a, jak již bylo zmíněno výše, patřil k výrazným kritikům myšlenek trockismu. Se stejnou hlasitostí, s jakou kritizoval Trockého myšlenky, se však Ečer postavil proti jeho perzekuci a pronásledování. Ečer neváhal Stalinovy metody připodobnit k praktikám bývalého carského režimu a pokoušel se organizovat akci usilující o osvobození Trockého z maláří silně postiženého Almaty.⁴⁹ Důvody drtivé a zcela otevřené kritiky Stalina a jeho systémů lze spatřovat ve více rovinách. Trockého perzekuce na jedné straně představovala pro Ečera kruté vystřízlivění z představ o budoucí sjednocené levici a o tom, že ve státech prohlašujících se za „proletářskou demokracii“ nebude možné pronásledovat názorové oponenty. Zároveň se zde projevuje i Ečerova oddanost spravedlnosti – z jeho textů vyplývá, že na Trockého afěře ho zásadním způsobem rozčilovala absence jakékoliv obžaloby a důkazů a postupy, které připomínaly dřívější, carským státem prováděné zločiny. Tyto zásady a důraz na formálně správný procesní postup si Ečer později přenesl i do agendy procesů s nacistickými zločinci V neposlední řadě Ečer odsuzoval i zpronevření se původním Marxovým zásadám. Tento prvek svého rozčarování v roce 1929 rozpracoval v textu nazvaném *Jak by soudil K. Marx o persekuci opozičníků v Sov. svazu*.⁵⁰

Na rozdíl od stalinského vedení Sovětského svazu vyjádřil Ečer své sympatie k ruským pronásledovaným menševickým emigrantům a dalším představitelům umírněného

---

EČER, B. Obrana Sovětského svazu. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 23, s. 1–2.

⁴⁶ EČER, B. Afganský král Amanullah v Moskvě – tvůrce Rudé armády Trocký na Sibíři. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 9, s. 1–2.

⁴⁷ *Tamtéž*, s. 1.

⁴⁸ *Tamtéž*.

⁴⁹ EČER, B. Život soudr. Trockého v nebezpečí. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 30, s. 1.

EČER, B. V akci na záchranu s. Trockého a soudruhů musí být pokračováno! *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1928, roč. 1, č. 32, s. 1.

⁵⁰ EČER, B. Jak by soudil K. Marx o persekuci opozičníků v Sov. svazu. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opovice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 12, s. 3–4.

sociálnědemokratického křídla. Zvláště oceňoval to, že se dle jeho názoru dokázali přenést nad stranické spory, což dokládal na příkladu telegramu, prostřednictvím kterého kazaňští menševičtí vůdci gratulovali do Francie ke spojení tamních sociálních demokratů a komunistů.⁵¹

I přes značnou kritiku na konci dvacátých let dokázal Ečer ocenit některé kroky oficiálního vedení Sovětského svazu z let 30., zvláště pak ty, které korelovaly s jeho názorem o nutnosti vytvoření co nejširší protifašistické koalice. Podporoval proto vstup Sovětského svazu do Společnosti národů v roce 1934 a jeho větší zapojení do struktur mezinárodního smluvního práva, i přes výhrady, které ke Společnosti národů měli jak představitelé Sovětského svazu, tak Ečer sám.⁵² Na konci roku 1936 pak ocenil i rostoucí vojenskou sílu Sovětského svazu, kterou mylně považoval za garanci míru v Evropě a dostatečný odstrašující prostředek vůči nacistickým expanzivním tendencím.⁵³

Jak vyplývá z výše uvedených odstavců, Ečerův vztah k Sovětskému svazu se v meziválečném období znatelně vyvíjel. Fázi bezmezného nadšení nahradila určitá deziluze způsobená počátkem stalinských čistek, které stály v přímém rozporu ke všemu, v co Ečer věřil. V předválečných letech však Ečer dospěl k názoru, že Sovětský svaz i přes všechny své nedostatky představuje hlavní sílu bránící celoevropskému nástupu fašismu. I přes to se však již nikdy, ani po skončení II. světové války, nevrátilo původní nekritické obdivné nahlížení na politické uspořádání Sovětského svazu.

Pokud Ečer projevoval určitou naivitu ve vztahu k Sovětskému svazu, nebezpečí nastupujícího fašismu v Evropě si plně uvědomoval, a brojil proti němu již od konce 20. let. V roce 1929 konstatuje, že fašismus je v Československu podceňován a je spojován pouze s gajdovskými bojůvkami.⁵⁴ Ečer však poukazuje na to, že dle zpráv mezinárodních socialistických organizací se na jaře 1929 v sedmi evropských zemích fašisté podílejí na vládě a takřka ve všech zemích existuje organizované fašistické hnutí, nebo alespoň silné fašistické tendence.⁵⁵ Ečer přesně předvídá, že pokud v Evropě v nejbližších letech zavládne diktatura, půjde o diktaturu fašistickou. V návaznosti na tuto predikci poprvé volá po již zmíněné široké demokratické protifašistické koaliční platformě.⁵⁶

V souvislosti s uvědoměním si fašistické hrozby Ečer ostře vystupoval proti všem, kteří dle jeho názoru tento politický směr propagovali. Drtivé kritiky není ušetřen ani věhlasný právní teoretik František Weyr kvůli reportáži z kongresu Voltovy nadace, který se v roce 1932 konal v Římě. Weyr ve svém textu konstatuje, že Mussoliniho fašismus je sice nenapodobitelný mimo Itálii kvůli antickému dědictví země, avšak jeho úspěchy v modernizaci apeninského státu nelze popřít.⁵⁷ Ečer ve Weyrově textu vidí legitimizaci

⁵¹ EČER, B. Ruští sociální demokraté o akční jednotě dělnických stran a o problému ruském. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 38, s. 1.

⁵² EČER, B. Sovětský svaz, Společnost národů a revise mírových smluv. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 1, s. 1.

⁵³ EČER, B. SSSR. Spolehlivý obránce míru. *Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1936, roč. 43, č. 46, s. 1.

⁵⁴ EČER, B. Boj proti fašismu. *Rudá rovnost: Týdeník komunistické opozice v ČSR*, 1929, roč. 2, č. 10, s. 2.

⁵⁵ *Tamtéž.*

⁵⁶ *Tamtéž.*

⁵⁷ Weyr ve svém textu rovněž hodnotí i zástupce německých nacistů, kteří se kongresu rovněž účastnili, a staví se k nim podstatně rezervovaněji a kritičtěji než k italským hostitelům. Viz: WEYR, F. Z Voltovy kongresu v Římě. *Lidové noviny*, 1932, roč. 40, č. 619, s. 1–2.

fašistického režimu, byť možná neúmyslnou, a upozorňuje, že profesor v důsledku propagační prezentace italského státu nevnímá stinné stránky Mussoliniho vlády, což je dle Ečerova názoru krajně nebezpečné.⁵⁸ Explicitní a nekompromisní kritika Weyrova článku naznačuje, že Ečer si dobře uvědomoval fašistické snahy o vlastní legitimizaci a usiloval o to, aby tyto snahy selhaly, fašismus se nešířil do dalších zemí a strany k němu se hlásící zůstaly v kontextu evropské politiky v izolaci.

S podobným důrazem varoval Ečer před sblížením Itálie a Rakouska v první polovině 30. let za vlády rakouských kancléřů Dollfusse a Schuschnigga. Ečer poměrně správně popsal aktuální stav v Rakousku, avšak v prognóze dalšího vývoje v sousední zemi se fatálně mýlil. Jeho vize úspěšné dělnické revoluce zůstala nenaplněna.⁵⁹ Ečer kritizoval i další činnosti fašistické Itálie na mezinárodním poli. Opakovaně upozorňoval na tichou podporu, kterou Mussoliniho režim, ale například i maďarská fašistická uskupení, poskytovaly Ante Pavelićovi a chorvatskému revolučnímu hnutí Ustaša. Teroristické činy Ustašovců byly dle Ečera financovány z Itálie, která rovněž poskytovala materiální zajištění a prostředky umožňující pachatelům uniknout spravedlnosti.⁶⁰ Právě tato synergie a posílená spolupráce mezi fašistickými uskupeními z různých států pak podle Ečera představovala jedno z hlavních nebezpečí pro Evropu.

Napadení Habeše Ečera nepřekvapivě pobouřilo a utvrdilo ho v jeho názoru, že fašistická Itálie je barbarský stát, kde nevládne právo a který nepatří do mezinárodního společenství. V souvislosti s italským útokem Ečer očekával a podporoval rozhodnou, klidně i vojenskou odpověď ze strany Společnosti národů. I v tomto případě se však jeho předpověď neukázala jako správná.⁶¹

Stranou Ečerova zájmu nezůstala ani občanská válka ve Španělsku. Československý politik se domníval, že vlády Francie a Velké Británie se snaží udržovat již pouze na papíře existující neutralitu a dostatečně nepodporují španělskou vládu, zatímco fašistické síly významně podporují povstalecké armádní kruhy.⁶² Naopak vyzdvihoval přístup Sovětského svazu a různých národních dělnických hnutí.⁶³ Rovněž vyjádřil domněnku, zpětně hodnoceno opět chybnou, že události ve Španělsku skončí porážkou Francisca Franca a můžou být počátkem pádu fašistických režimů v Evropě.⁶⁴

---

⁵⁸ EČER, B. V září fašistického slunce. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1932, roč. 41, č. 51, s. 1.

⁵⁹ EČER, B. Co se děje v Rakousku? *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 37, s. 1.

⁶⁰ EČER, B. Zodpovědnost fašismu za vraždy v Marseille. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 42, s. 1.

EČER, B. Jak italští fašisté pomáhali chorvatským teroristům. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 43, s. 1.

⁶¹ EČER, B. Zákon paktu nebo zákon džungle? *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 44, č. 41, s. 1.

⁶² EČER, B. Anglické dělnické hnutí a španělská občanská válka. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1936, roč. 45, č. 36, s. 1.

⁶³ *Tamtéž.*

EČER, B. Sovětský svaz sjednává jasno v otázce španělské neutrality. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1936, roč. 45, č. 42, s. 1.

⁶⁴ EČER, B. Do rozhodujícího roku. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1937, roč. 46, č. 1, s. 1.

Brněnský advokát se rovněž věnuje povaze a budoucím agresivním úmyslům nacistického Německa. Již v roce 1933 pomocí analýzy Hitlerova manifestu *Můj boj* a Rosenbergova *Mýtu* 20. století dochází k jednoznačnému závěru, že navzdory proklamacím nacisté plánují rozpoutat válečný konflikt a následně opanovat celou Evropu.⁶⁵ Zde se Ečerova analýza ukazuje jako zcela přesná na rozdíl od některých jeho predikcí.

Zvláštní směs přesných postřehů a nezdařilých prognóz pak představuje Ečerovo hodnocení tzv. *Noci dlouhých nožů*. Podle něj se likvidací čelných představitelů SA nacistická strana definitivně přestala schovávat za socialismus, ke kterému se ve svém názvu hlásila, a sociálně-revoluční politiku a přiznala, že je partají autokratickou, která se opírá o podporu německých zbrojařů, ocelářů, uhlobaronů a dalších velkopodnikatelů.⁶⁶ V duchu výše naznačeného nezřízeného optimismu Ečer předvídal, že tato událost odstartuje sociální bouře, které v konečném důsledku povedou k pádu Hitlerova režimu.⁶⁷ Domníval se, že Hitlera doženou nesplněné sliby z oblasti sociální politiky a politiky zaměstnanosti, a že dojde k obnovení organizovaného odporu dělnictva, které doplní městská střední třída, sedláci a rolníci.⁶⁸ I v tomto případě se opakuje vzor Ečerových fatálně mylných předpovědí, které se objevovaly i v jiných případech.

V druhé polovině 30. let pak Ečer se znepokojením sledoval aktivitu osy Řím–Berlín. Tušil, že se obě země připravují na válku, a proto se pokoušel apelovat na spojenecké státy, Francii a Velkou Británii, aby posílily svou aktivitu a snažily se vyrovnávat poměr sil v Evropě.⁶⁹ Na začátku roku 1938 pak už Ečer neměl nejmenší pochybnost o tom, že minimálně nacistické Německo se intenzivně připravuje na brzký válečný konflikt, a apeluje na to, aby Československo prohlubovalo zahraniční spolupráci a soustředilo se na obranné a zbrojní úkoly.⁷⁰

Ečerovy komentáře k vzestupu fašismu v první polovině 30. let ukazují dvě tváře. Na jedné straně dokázal brněnský právník pregnančně vystihnout aktuální stav a pojmenovat možná nebezpečí z něj plynoucí. Na straně druhé ve svých předpovědích budoucího vývoje v Evropě propadal nemístnému optimismu a důvěře v sílu dělnického hnutí jako garanta míru a nositele společenské změny. Tento přístup lze vysvětlovat jeho politickým smýšlením, avšak v konečném důsledku ubíral Ečerovým analýzám na důvěryhodnosti. Bez zajímavosti není ani to, že z Ečerových textů vyplývá, že v tomto období vnímal jako hlavní hrozbu pro evropský mír fašistickou Itálii, nikoliv nacistické Německo.

⁶⁵ EČER, B. Válečný program německého fašismu. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1933, roč. 42, č. 15, s. 1–2.

⁶⁶ EČER, B. První blesky sociální bouře v Německu. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 27, s. 1.

EČER, B. Jak jsou seskupeny síly dnešního německého režimu? *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 28, s. 1–2.

EČER, B. Stav protifašistických sil v Německu a perspektiva německého vývoje. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1934, roč. 43, č. 29, s. 1.

⁶⁷ EČER, *První blesky sociální bouře v Německu*, s. 1.

⁶⁸ EČER, *Stav protifašistických sil v Německu a perspektiva německého vývoje*, s. 1.

⁶⁹ EČER, B. Co ujednal Mussolini s Hitlerem? *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1937, roč. 46, č. 41, s. 1.

EČER, B. Osa Berlín–Řím jedná, Osa Paříž–Londýn studuje a ustupuje. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1937, roč. 46, č. 41, s. 1.

⁷⁰ EČER, B. Válečný kabinet. *Rovnost: Časopis československé sociálně-demokratické strany dělnické*, 1937, roč. 47, č. 7, s. 1.

Události v Sovětském svazu a rostoucí vliv fašismu v Evropě byly hlavními tématy, kterými se Ečer ve svých článcích zabýval. Nelze však zcela pominout i některá další témata, jakými byly například již naznačená a soustavná kritika činnosti Komunistické internacionály či politická situace ve Francii a Velké Británii. Postřehy a komentáře k těmto tématům odpovídaly již nastíněné Ečerově argumentační linii, a proto nejsou v tomto textu podrobněji analyzovány.

Závěr

Na základě zkoumání autorských časopiseckých a knižních statí lze konstatovat, že Bohuslav Ečer byl skutečně renesanční osobností a zabýval se rozličnými tématy. Z textů však vyplývají některé základní rysy jeho osobnosti. Ečer byl v první řadě a za všech okolností demokratem. Neméně výrazným rysem byla i jeho oddanost spravedlnosti, kterou prosazoval zcela nediskriminačně, přičemž se dokázal zastat i svých oponentů a nepřátel, pokud byli nespravedlivě pronásledováni. Jeho zájem o sociální politiku a socialismus obecně z něj činil prototyp sociálně-demokratického politika. Navzdory svým levicově-revolučním názorům se hlásil k masarykovské demokratické tradici a odmítal válku a násilí jako prostředek řešení konfliktů. V akademické rovině je možné Ečera považovat za jednoho z průkopníků sociologického přístupu k právu na našem území. V neposlední řadě jeho analytické a pozorovací schopnosti mu umožňovaly bryskně a trefně komentovat a hodnotit domácí i světovou politiku, ačkoliv při tvorbě některých závěrů podléhal přehnanému optimismu a určité naivitě. Všechny tyto vlastnosti tvořily dobrý základ pro jeho následnou činnost v oblasti trestání válečných zločinců, při které kombinoval své právnické, analytické a argumentační dovednosti a postupoval v duchu demokratické humanistické tradice.